

**ПОЧЕСНОМУ ДИРЕКТОРОВІ
ІНСТИТУ БОТАНІКИ
імені М.Г. ХОЛОДНОГО НАН УКРАЇНИ
АКАДЕМІКУ К.М. СИТНИКУ — 85 РОКІВ**

Академік Національної академії наук України Костянтин Меркурійович Ситник — відомий учений і визначний політичний діяч, народний депутат Верховної Ради України III (1998—2002) та IV (2002—2006) скликань. Його наукова і політична діяльність є вагомим внеском у формування та розвиток науки й освіти незалежної України.

К.М. Ситник — учений із широким кругозором і водночас талановитий організатор наукових до-сліджень. Під його керівництвом в Україні були започатковані дослідження з біо- та хемосистематики, закладені основи для подальшого розвитку генетичної та клітинної інженерії рослин. Інститут ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, який К.М. Ситник очолював більше трьох десятиліть, завжди був на рівні найсучасніших світових досягнень ботанічної науки. Особливо великі заслуги К.М. Ситника як науковця в галузі фітогормонології. Фізіолог за фахом, він зробив вагомий внесок у розробку вчення про фітогормони. Запропонувавши системний рівень пізнання внутрішньої організації ростових процесів рослин, Костянтин Меркурійович разом із колегами здійснив дослідження фітогормональної регуляції процесів життєдіяльності кореня, листка та стебла із застосуванням найсучасніших методів електронної мікроскопії та цитохімії. Він стояв біля витоків принципово нової галузі біології в Україні — інженерної ботаніки; очолив розроблення низки теоретичних положень клітинної генетичної інженерії рослин. Відкриття двобатьківського успадкування плазмогенів — одне з найвидатніших досягнень вітчизняної науки, що започаткувало створення генетично змінених організмів. Висновки про особливу поведінку ядер і ДНК-сумісних органел під час соматичної гібридизації, зроблені в роботах К.М. Ситника зі співавторами, нині вважаються основними положеннями трансмісійної генетики.

Наукова діяльність К.М. Ситника багато років пов'язана з питаннями космічної біології. Завдяки йому в НАН України здійснені комплексні дослідження впливу факторів космічного польоту на ріст, розвиток і життєдіяльність прокаріотичних та еукаріотичних організмів. Костянтин Меркурійович — один з авторів програми українсько-американського експерименту, пов'язаного з польотом у космос українського космонавта Л.К. Каде-нюка на кораблі «Колумбія».

Започатковане К.М. Ситником комплексне дослідження роду *Achillea* L. дало можливість глибше розкрити закономірності видової диференціації, показати складність філогенетичних зв'язків між таксонами на різних рівнях організації. Результати цих досліджень покладені в основу нового підходу до вивчення явищ природної диференціації фітобіоти, внутрішньої популяційної структури і найбільш раціонального відображення складної природної картини диференціації у таксономічних одиницях фітосистематики.

Особливе місце в науковій діяльності Костянтина Меркурійовича посідали питання екології, охорони природи, формування екологічної культури. Під його безпосереднім керівництвом було підготовлено колективну монографію «Охрана важнейших объектов Украины, Белоруссии и Молдавии». Він запровадив у вітчизняний науковий обіг поняття «інвайронменталізм» і популяризував новий напрям вивчення навколишнього середовища — інвайронментологію. Нині вчений активно працює над розробленням теоретичних основ і пропагуванням запропонованого ним нового наукового напрямку — диверситології. Завдяки зусиллям К.М. Ситника було створено два біосферні заповідники. Всій науковій і природоохоронній громадськості відомі його монографії, підручники та довідник з екології, охорони довкілля, біосферології та ноосферології. Протягом багатьох років він очолював Національний комітет України з програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера». Чимало зусиль Костянтин Меркурійович доклав до публікацій наукової спадщини академіка В.І. Вернадського — творця вчення про біосферу. У травні 2006 р. побачила світ підготовлена академіком К.М. Ситником у співавторстві монографія «В.І. Вернадський і Національна академія наук».

Поєднуючи наукову роботу з науково-організаційною, К.М. Ситник, як член Президії НАН України, активно розбудовував вітчизняну науку, сприяв відкриттю багатьох наукових центрів Академії у Львові, Донецьку, Харкові, Одесі, Дніпропетровську, дбав про соціальну захищеність і добробут наукових працівників.

К.М. Ситник — автор понад 1000 наукових, науково-популярних, публіцистичних робіт, надрукованих у численних вітчизняних і закордонних виданнях. Він підготував 20 докторів і 32 кандидати наук, які працюють не тільки в Україні, а й у багатьох інших країнах світу. Серед його учнів — академік і три члени-кореспонденти НАН України.

Понад чверть століття з 1976 р. К.М. Ситник був головним редактором «Українського ботанічного журналу». У той час особлива увага приділялася висвітленню теоретичних проблем фітобіології. Перед науковцями постали нові завдання у вивченні фітобіоти, флорокомплексної диференціації, аут- і

синфітосозології, фітоекології, генної інженерії, космічної ботаніки тощо. Та попри новітні напрямки ботанічної науки, анітрохи не втратили свого фундаментального значення класичні галузі – флорологія, або флористика, та фітосистематика і філогенія, геоботаніка, фітогеографія. Увесь цей спектр галузей ботанічної науки знаходив своє відображення на сторінках нашого часопису.

Очолюючи підкомітет Комітету Верховної Ради України з питань науки та освіти, К.М. Ситник багато зробив для забезпечення успішного розвитку науки в нашій країні та захисту довкілля України на державному рівні. Про величезну парламентську роботу свідчить його вагомий законотворчий доробок, який містить важливі закони та документи в галузі науки й освіти: закони «Про наукову та науково-технічну діяльність» і «Про вищу освіту», авторська розробка та перша редакція проекту Закону України «Про атестацію наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації», експертний висновок щодо Закону України «Про правовий статус майна і господарчу діяльність НАН України», доповнення і зауваження стосовно експертизи положень про громадський контроль і громадських інспекторів із питань екології та багато інших нормативних документів, які стосуються охорони та збереження навколишнього середовища, функціонування Національної академії наук України, розбудови вищої і середньої школи.

За величезну наукову, політичну та громадську діяльність учений відзначений багатьма високими урядовими нагородами. Він є кавалером орденів Трудового Червоного Прапора, Жовтневої Революції, Леніна, Ярослава Мудрого V—IV ступенів, лауреатом Державних премій СРСР та УРСР у галузі науки і техніки та премії імені М.Г. Холодного. За значний внесок у розбудову Української держави Костянтин Меркурійович нагороджений Почесною Грамотою Верховної Ради України.

*РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ
«УКРАЇНСЬКОГО БОТАНІЧНОГО ЖУРНАЛУ»*